

ศึกษาและปฏิบัติธรรม

ครั้งที่ ๖๓ อิทปปัจจยตาปฏิจจนูปบาท ตอนที่ ๑

๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๓

อ.สุวัชร ทุมทอง

หลักทั่วไป

อิมสฺมี สติ อิทํ โหติ,
อิมสฺสุปฺปาทา อิทํ อุปฺปชฺชติ,
อิมสฺมี อสฺติ อิทํ น โหติ,
อิมสฺส นิโรธา อิทํ นิรุชฺฌติ.

สํ.นိ. ๑๖/๒๑ ทสพลสูตร

แจกแจงขยายความ

อวิชชาปัจจัย สงขาร, สงขารปัจจัย วิญญาณ,
วิญญาณปัจจัย นามรูป, นามรูปปัจจัย สฬายตน์,
สฬายตน์ปัจจัย ผสฺโส, ผสฺสปัจจยา เวทนา, เวทนาปัจจัย
ตณฺหา, ตณฺหาปัจจัย อุปาทานํ, อุปาทานปัจจัย ภโว,
ภวปัจจัย ชาติ, ชาติปัจจัย ชรามรณํ
โสภปริเทวทุกขโทมนสฺสุปายาสา สมุภวนติ,
เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย โหติ

ถึ.นึ.๑๖/๒๑ ทสพลสูตร

แจกแจงขยายความ

อวิชชาเย เตวว อเสสวिरากนิโรธา สงฺขารนิโรโธ,
สงฺขารนิโรธา วิญฺญาณนิโรโธ, วิญฺญาณนิโรธา นามรูปนิโรโธ,
นามรูปนิโรธา สฬายตณนิโรโธ, สฬายตณนิโรธา ผสฺสนิโรโธ,
ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรโธ, เวทนานิโรธา ตณฺหานิโรโธ,
ตณฺหานิโรธา อุปาทานนิโรโธ, อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ,
ภวนิโรธา ชาตিনিโรโธ, ชาตিনিโรธา ชรามรณํ
โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ;
เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหตีติ

สํ.นိ. ๑๖/๒๑ ทสพลสูตร

๑. ความสำคัญ

๑.๑ ความจริงที่ขึ้นกับการปฏิบัติของพระศาสดา (๒)

อวิชชาปจฺจยา ภิกฺขเว สงฺขารา...

อิตฺติ โข ภิกฺขเว ยํ ตตฺถ ตถตา อวิตถตา อนนฺตถตา

อิทปฺปจฺจยา, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฏฺฐจฺจสมุปฺปาโท.

สํ.นํ. ๑๖/๒๐ ปัจจยสูตร

๑.๑ ความจริงที่ไม่ขึ้นกับการปฏิบัติของพระศาสดา

อุปปาทา วา ตถาคคานํ อนุปปาทา วา ตถาคคานํ,
จิตาว ส่า ธาตุ ฌมฺมภูจิตฺตา ฌมฺมนิยามตา อิทปฺปจฺจยา,
ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ, อภิสมฺพุชฺฌิตฺวา
อภิสเมตฺวา อากิภฺขติ เทเสติ ปญฺญาเปติ ปญฺจุเปติ
วืวรติ วิภชติ อุตฺตตานีกโรติ “ปสฺสธา”ติ จาห.

สํ.นื. ๑๖/๒๐ ปัจจยสฺสตร

๑.๒ เป็นธรรมลิกซึ่งเหนือตรรกะ

อธิตโต โข มุยายํ ธมฺโม **คมฺภีโร** ทุตฺตโส ทุรฺนุโปโส
สนฺโต ปณฺีโต **อตกฺกาจโร** นิปุโณ ปณฺติตเวทนีโย,
อาลยรามา โข ปนายํ ปชา อาลยรตา อาลยสมฺมุทิตา,
อาลยรามาย โข ปน ปชาย อาลยรตาย อาลยสมฺมุทิตาย
ทุตฺตสํ อิทํ จานํ, ยทิตํ **อิทปฺปจฺจยตาปฏฺิจฺจสมฺปปาโท**

วิ.มหา. ๔/๗

๑.๓ เป็นธรรมที่พระโพธิสัตว์พิจารณาก่อนตรัสรู้

วิปัสสิสฺส ภิกฺขเว ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
ปฺพเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสฺส ตฺสเสว สโต
เอตทโหสิ “กิญฺมํ วตายํ โลโก อาปนฺโน ชายติ จ ชียติ จ
มียฺยติ จ จวติ จ อุปฺปชฺชติ จ, อถ จ ปณฺนิมฺสฺส ทฺกฺขสฺส
นิสฺสรณํ นปฺปชานาติ ชรามรณสฺส. กุทาสฺสุ นาม อิมสฺส
ทฺกฺขสฺส นิสฺสรณํ ปญฺญายิสฺสติ ชรามรณสฺสา”ติ.

สํ.น. ๑๖/๔ วิปัสสิสูตร

๑.๓ เป็นธรรมที่พระโพธิสัตว์พิจารณาก่อนตรัสรู้ (๒)

อถ โข ภิกขเว วิปัสสีสุต โพธิสตุตสุต เอตทโหติ

“กิมฺหิ นฺ โข สติ ชรามรณํ โหติ, กิปปจฺจยา ชรามรณนฺ”ติ

อถ โข ภิกขเว วิปัสสีสุต โพธิสตุตสุต โยนิโสมนสิการา

อหุ ปณฺณาย อภิสมโย “ชาติยา โข สติ ชรามรณํ โหติ,

ชาติปปจฺจยา ชรามรณนฺ”ติ. ...

สํ.นိ. ๑๖/๔ วิปัสสีสูตร

๑.๓ เป็นธรรมที่พระโพธิสัตว์พิจารณาก่อนตรัสรู้ (๓)

“สมุทโย สมุทโย”ติ โข ภิกขเว วิปัสสีสุต โพธิสत्ตสุต
ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ฌมฺเมสุ จกฺขุ อุตฺปาติ, ฌาณํ อุตฺปาติ,
ปญฺญา อุตฺปาติ, วิชฺชา อุตฺปาติ, อาโลโก อุตฺปาติ.

ส.น. ๑๖/๔ วิปัสสีสูตร

๑.๓ เป็นธรรมที่พระโพธิสัตว์พิจารณาก่อนตรัสรู้ (๔)

“นิโรธ นิโรธ”ติ โข ภิกขเว วิปัสสีสุส โพธิสตุตตสุส

ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสฺส ธมฺเมสฺส จกฺขุ อุตฺปาติ, ฌาณํ อุตฺปาติ,

ปญฺญา อุตฺปาติ, วิชฺชา อุตฺปาติ, อาโลโก อุตฺปาติ.

สีจี ... เวสฺสภู ... กกุสนฺโธ ... โจนาคมนโน ...

กสฺสโป ... โคตโม ...

ตํ.น. ๑๖/๔ วิปัสสีสูตร,

๑.๔ ไม่เห็นธรรมนี้ไม่อาจพ้นการวนเวียน

คมภิโร จายิ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท คมภิราวภาโส จ,
เอตสฺส อานนฺท ฐมฺมสฺส อนนฺุโพธา อปฺปฏิเวธา เอวมยํ
ปชา ตนฺตาทุฏฺฐกชาตา คุณฺคณฺฐิกชาตา มุณฺชปพฺพชฏฺฐา
อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ สํสารํ นาตีวตฺตติ.

ที.ม. ๑๐/๕๕ มหานิทานสูตร

สวัสดีครับ

